

Cygan, Jerzy M.

"Jan Kordecki (1884-1967). Działalność oświatowa, społeczna, polityczna",
Maria Jolanta Żmichrowska, Warszawa
1996 : [recenzja]

Mazowieckie Studia Humanistyczne 4/1, 201-202

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Maria Jolanta Żmichrowska, *Jan Kornecki (1884–1967). Działalność oświatowa, społeczna, polityczna*, Wydawnictwo Interlibro, Warszawa 1996, str. 167, il.

W książce tej, opracowanej wzorcowo pod każdym względem, otrzymaliśmy pełną i zarazem zwięzłą biografię wybitnego polskiego społecznika, polityka, a przede wszystkim nauczyciela i działacza oświatowego, Jana Korneckiego. Wywodził się on ze środowiska wiejskiego, urodził się we wsi Chłopy pod Lwowem. Z wykształcenia był nauczycielem, z zapałem oddał się nauczaniu, wychowaniu młodzieży i formowaniu kadry nauczycielskiej. Od lat uczniowskich pozostawał pod wpływem organizacji o inspiracji chrześcijańsko-narodowej, a potem stał się jednym z liderów Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego, był też posłem na Sejm w II Rzeczypospolitej, pozostawał zawsze na służbie dla dobra nauczycielstwa polskiego i szkoły polskiej. Przeżył rewolucję bolszewicką na Ukrainie, Powstanie Warszawskie w stolicy, więzienia komunistyczne w Warszawie i we Wronkach. Na każdym etapie życia, niezależnie od warunków, był bardzo aktywny, z wyjątkiem ostatnich lat życia po zwolnieniu z więzienia, kiedy był ciężko chory i psychicznie załamany wskutek szczególnie złego traktowania przez strażników więziennych.

Zgodnie z regułami krytyki historycznej autorka poddała analizie wszystkie dostępne źródła odnoszące się do życia i działalności Korneckiego, uzupełniła je odpowiednimi wywiadami, tekst opatrzyła gruntownymi przypisami.

Biografia jest ujęta w pięciu rozdziałach: *Młodość; Początki pracy społecznej, oświatowej i politycznej; Działalność w niepodległej Polsce; Konspiracja w latach okupacji niemieckiej; W komunistycznej Polsce*. Tytuł ostatniego rozdziału należało może inaczej sformułować: W Polsce rządzonej przez komunistów lub po prostu: W Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Dzieło posiada indeks nazwisk, który jest bardzo potrzebny ze względu na to, że w pracy przewijają się nazwiska wielu osób, z którymi Kornecki się stykał i współpracował od młodych lat, jak: Stanisław Grabski, Stanisław Gąbiński, Jan Ludwik Popławski, Stanisław Biega, Maciej Rataj czy Julian Aleksander Smulikowski, z którym toczył też ostre spory w Sejmie Rzeczypospolitej przy okazji uchwalenia sanacyjnej reformy szkolnictwa. W zakończeniu znajdujemy rekapitulację dokonanej przez autorkę pracy i omówienie jej podstaw źródłowych. Wprowadzeniem do biografii jest słowo wstępne zasłużonego historyka Stanisława Mauersberga.

Jan Kornecki wiele zawdzięczał środowisku lwowskiemu, dzięki któremu mógł prowadzić pracę nauczycielską na wysokim poziomie i znaleźć ukierunkowanie dla dalszej działalności oświatowej. To we Lwowie ukończył seminarium nauczycielskie, wszedł do tajnej organizacji – Związku Młodzieży Polskiej „Zet”, zaopiekował się nauczycielskim kołem „Sokół”, został powołany do Zarządu Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego, co ułatwiło mu oddziaływanie w kierunku chrześcijańsko-narodowym w Polskim Towarzystwie Pedagogicznym,

któremu był oddany bez reszty, ale rzeczowo, bez śladu fanatyzmu. Szczególna rola do spełnienia przypadła mu w dobie Polski niepodległej. Już w 1919 r. podjął pracę w Warszawie w Departamencie Oświaty Zarządu Cywilnego Ziem Wołyńskich i Frontu Podolskiego na stanowisku naczelnika Wydziału Ogólnego, następnie jako zastępca inspektora szkolnego powiatu warszawskiego.

Przeniesiony na Wołyń był nauczycielem w Korcu, a od 1928 r. pracował w szkole w Lipnie w pobliżu Torunia. Szerzył harcerstwo, działał w stowarzyszeniu oświatowym Polska Macierz Szkolna. W 1938 r. z powodu choroby przeszedł na emeryturę.

W latach 1922–1935 był posłem na Sejm Rzeczypospolitej. W izbie poselskiej zasiadał z ramienia Chrześcijańskiego Związku Jedności Narodowej, liczącego w Sejmie 169 posłów. Reprezentował okręg samborski. W ten sposób Kornecki znalazł się w najliczniejszym klubie sejmowym, liczącym 98 posłów, utworzonym przez członków Związku Ludowo-Narodowego. Czuł się kandydatem nauczycielstwa o przekonaniach chrześcijańsko-narodowych. Jego klub parlamentarny przyjął nazwę Klubu Narodowego z okazji powołania Stronnictwa Narodowego w miejsce Związku Ludowo-Narodowego. W przemówieniach sejmowych Kornecki koncentrował się na takich tematach, jak: podstawy wychowania, ustrój szkolny, szkolnictwo mniejszościowe i obrona interesów nauczycielskich. Jako działacz oświatowy był czynny w następujących organizacjach nauczycielskich: Związek Inspektorów Szkolnych Rzeczypospolitej, Stowarzyszenie Chrześcijańsko-Narodowe Nauczycielstwa Szkół Podstawowych, Towarzystwo Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych, Polska Macierz Szkolna, Zjednoczenie Polskich Towarzystw Oświatowych.

Choć Kornecki należał do elity politycznej obozu narodowego, nie odgrywał w nim czołowej roli. W Sejmie popierał linię polityczną endecji, czynił tak również w organizacjach oświatowych, w których pełnił stanowiska kierownicze. Jako parlamentarzysta bronił interesów zawodowych nauczycieli, walczył o ciągły rozwój oświaty i o chrześcijańsko-narodowy kierunek wychowania w szkole polskiej, podobnie jak Stanisław Głabiński czy Stanisław Rymar. Od aktywnej działalności w Stronnictwie Narodowym odstąpił w 1935 r., powrócił do niej ponownie w latach okupacji niemieckiej na terenie Warszawy. Działał także w tajnych organizacjach oświatowych. Po II wojnie światowej wszedł do tzw. Komitetu Legalizacyjnego Stronnictwa Narodowego, którego starania spotkały się z represjami ze strony Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Wydaje się, że w zakończeniu recenzji najstosowniej będzie złożyć gratulacje za tę doskonale opracowaną książkę i wyrazić serdeczną wdzięczność pod adresem autorki, iż w osobie Jana Korneckiego przybliżyła ogółowi Polaków model działacza oświatowego aktualny w naszej epoce.

Jerzy M. Cygan